

DEPARTMENT OF BASIC EDUCATION
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

XIKAMBELO XA TIKO XA LEMBE NA LEMBE 2012
GIREDI 3 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA
XIKOMBATINHLAMULO (BRAILLE)

NTSENGO: 25

XIVUTISO	TINHLAMULO LETI LANGUTERIWEKE	TIMARAKA	NTSENGO
1.	Nhlokomhaka yin'wana na yin'wana leyi nga na marito lama: dayari; kamara yo etlela, ndhawu yo tumbeta dayari. U nga ma tekeli enhlokweni kambe yi va yi peletive hi xifonetiki xo twala.	1	1
2.	A		1
3.	C	1	1
4.	3	Maraka yin'we ku hi nongono wa swivulwa	1
	4		
	1		
	2		
5.	B	1	1
6.	Hikuva anga lavi leswaku yi hlayiwa hi munhu. U nga gwajula nhlamulo yin'wana na yin'wana leyi twalaka.	1	1
7.1	D	1	2
7.2	B	1	
8.1	Tolo vadyondzi a va tshamile va miyela elayiburari.	1	2
8.2	Mundzuku Ntsako u ta hlawulela tibuku.	1	
9.	A	1	1
10.	switori	1	1
11.	Nhlamulo yin'wana na yin'wana leyi kombisaka siku, n'wheti na lembe ya amukeleka: xik 10 hukuri 20 12.	1	1
12.	Hlayela.	1	1
13.1	Nhlamulo. (kopunula ku nga ri na swihoxo)	1	3
13.2	Vutshila. (kopunula ku nga ri na swihoxo)	1	
13.3	Ku kukula tlilasi. (kopunula ku nga ri na swihoxo)	1	
14.1	C	1	2
14.2	B	1	
15.	Languta rhuburiki.		6
NTSENGO: 25			

XIVUTISO 15 RHUBURIKI						
Maraka 0	Maraka (1)	Timaraka (2)	Maraka (3)	Maraka (4)	Maraka (5)	maraka (6)
A nga ringetangi, U lo kopa xivutiso ntsena/ U tsarile ntsena xiphemu xa xivulwa/ Marito lama a ya tsaleke a ya fambelani na nhlokomhaka.	<u>VUNDZENI</u> Xivulwa xin'we xi fanele xi va na vuxaka na nhlokomhaka. <u>RIRIMI</u> Swihoxo swo tala swa matsalelo ya kahle, ririmi na mahikahatelo. <u>MAPELETELO</u> U nga ma tekeli enhlokweni.	<u>VUNDZENI</u> Swivulwa swimbirhi swo olova swi fanele swi va na vuxaka na nhlokomhaka. <u>RIRIMI</u> Swihoxo swin'wana swa matsalelo, ririmi na mapeletelo kambe swivulwa swi twali. <u>MAPELETELO</u> U nga ma tekeli enhlokweni	<u>VUNDZENI</u> Ndzimana yin'we yi na swivulwa swinarhu. <u>RIRIMI.</u> Ku tirhisa matsalelo ya kahle, ririmi na mapeletelo leswaku swivulwa swi hlayeka. <u>MAPELETELO</u> U nga ma tekeli enhlokweni kambe yi va yi peletiwhe hi xifoneyitiki xo twala, xik "vona" kuvula "vana" (swihoxo swintsongo)	<u>VUNDZENI</u> Tindzimana timbirhi leswi ngana swivulwa swa mune, swo olovae swi fanele swi va na vuxaka na nhlokomhaka. <u>RIRIMI.</u> Ku tirhisa matsalelo ya kahle, ririmi na mapeletelo leswaku swivulwa swi hlayeka. <u>MAPELETELO</u> U nga ma tekeli enhlokweni kambe yi va yi peletiwhe hi xifonetiki xo twala xik: "vona" kuvula "vana" swihoxo swintsongo).	<u>VUNDZENI</u> Tindzimana timbirhi leswi ngana swivulwa swa ntlhanu, swo longoloka kahle naswona swi ri na vuxaka na nhlokomhaka. <u>RIRIMI.</u> Ku tirhisa matsalelo ya kahle, ririmi na mapeletelo leswaku swivulwa swi hlayeka <u>MAPELETELO</u> Mune wa swivulwa swi fanele ku va hava swihoxo.	<u>VUNDZENI</u> Tindzimana timbirhi leswi ngana swivulwa swa ntsevu na ku tlula swo hava swihoxo, swo longoloka kahle na swona swi ri na vuxaka na nhlokomaka. <u>RIRIMI</u> Swivulwa hinkwaswo swi na matsalelo ya kahle, ririmi kumbe mahikahatelo yo pfumalo swihoxo ku endlela leswaku swi hlayeka. <u>MAPELETELO</u> Swivulwa hinkwaswo swi fanele ku va hava swihoxo.